

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA KOBIETY WIEJSKIEJ NA PRZYKŁADZIE NARRACJI PRZEWODNICZĄCEJ KOŁA GOSPODYŃ WIEJSKICH Z POWIATU TURECKIEGO

Kinga Trzmielewska

Instytut Pedagogiki, Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych,

Uniwersytet Wrocławski

ul. J. Wł. Dawida 1, 50-527 Wrocław

E-mail: kingatrzmielewska@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3479-5193>

ABSTRAKT

Cel. Poznanie i przedstawienie aktywności społecznej kobiet działających we wiejskiej organizacji na przykładzie narracji przewodniczącej koła gospodyń wiejskich z powiatu tureckiego.

Metody. w badaniach wykorzystano metodę autobiograficznego wywiadu narracyjnego.

Wyniki. Koła gospodyń wiejskich to organizacje pozarządowe, które mają ponad 150-cio letnią tradycję. *Ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich* uregulowała formalno-prawne aspekty ich funkcjonowania, wprowadziła szereg możliwości i usprawnień m.in. pełną samodzielność, prowadzenie działalności gospodarczej, występowanie o dotacje. w związku z tym na terenie Polski zaczęło powstawać wiele tego typu nowych organizacji. Zakładanie ich zazwyczaj było inicjatywą oddolną mieszkańców wsi, a w społecznościach lokalnych uaktywniały się osoby z predyspozycjami i zdolnościami lidorskimi. Jedną z nich jest przewodnicząca koła gospodyń wiejskich z powiatu tureckiego, z którą badaczka przeprowadziła wywiad do swojej pracy doktorskiej. Ta współczesna działaczka to około 40-letnia kobieta, matka, żona, rolniczka, aktywistka. Najważniejsza jest dla niej rodzina. w życiu kieruje się wartościami i zasadami Kościoła katolickiego. Cechuje ją tożsamość regionalna w stosunku do miejsca, w którym mieszka i na rzecz którego działa. Funkcja przewodniczącej dodała jej odwagi i pewności siebie. Czuje się odpowiedzialna za członków koła, których na co dzień motywuje i inspiruje do działania. Swój wolny czas przeznaczają na aktywizowanie swojej społeczności lokalnej.

Wnioski. Badana promuje swoje koło na szczeblu gminnym, powiatowym, wojewódzkim i ogólnopolskim poprzez udział w różnych wydarzeniach i inicjatywach. Pełnienie funkcji przewodniczącej i praca na rzecz koła gospodyń wiejskich jest dla niej

przestrzenią do samorozwoju. Jako liderka społeczności lokalnej animuje i motywuje do działania mieszkańców swojej miejscowości.

Słowa kluczowe: aktywność społeczna, praca społeczna, działaczka lokalna, aktywistka, społecznik, koło gospodyń wiejskich, KGW, organizacje pozarządowe

SOCIAL ACTIVITY OF A RURAL WOMAN ON THE EXAMPLE OF THE NARRATIVE OF THE FOREWOMAN OF THE CIRCLE OF COUNTRY HOUSEWIVES FROM THE TUREK POVIAT

ABSTRACT

Aim. Getting to know and social activity of women in a rural non-governmental organization based on the narration of the chairwoman of the Circle of Country Housewives from Turek Poviats.

Methods. The research used the autobiographical narrative interview method.

Results. Circles of Country Housewives to non-governmental organizations that are over 150 years old. The Act of November 9, 2018 on rural housewives' associations regulated the formal and legal aspects of their operation, introduced a number of possibilities and improvements, e.g. full independence, running a business, benefit for subsidies. As a result, many new organizations of this type have been established in Poland. Establishing them was usually a bottom-up initiative of the villagers, and people with authority and leadership skills became active in local communities. One of them is the chairwoman of the circle of rural housewives from the Turek poviats, with whom the researcher is interviewing for her doctoral dissertation. This contemporary activist to a 40-year-old woman, mother, wife, farmer, activist. She is characterized by a regional identity to the place where she lives and for whom she works. Activate your free time to activate your social networking site.

Conclusions. The examined woman promotes her circle at the joint commune, poviats, voivodeship and Polish nationwide through participation in various events and initiatives. Acting as the chairwoman and working for the farmer's housewife's circle is a space for self-development for her. As a leader of the community, she animates and motivates the activities of the inhabitants of his community.

Keywords: Social activity, social work, local activist, activist, social worker, circle of country housewives, KGW, non-governmental organizations.

Wieś i środowisko wiejskie

Środowisko to zespół warunków, w których człowiek żyje, funkcjonuje i działa. Jego elementami są ludzie, ich zachowania i doświadczenia, flora, fauna, przyroda nieożywiona, a także warunki bytowe i materialne. Czynniki te oddziałują na jednostkę stale lub przez dłuższy czas, kształtując jego osobowość. Środowiskiem określa się również system bodźców oraz reakcje i przeżycia, które one wywołują (Sobol, 2005).

Główny podział to środowisko wiejskie i miejskie. w niniejszym artykule autorka skupiła się na środowisku wiejskim, ponieważ działaczka lokalna, z którą przeprowadziła wywiad, pracuje społecznie w wiejskiej organizacji, jaką jest koło gospodyń wiejskich.

Wieś definiowana jest jako osada rolnicza, pozamiejski teren rolniczy, zamieszkały przez ludzi, którzy w głównej mierze trudnią się rolnictwem. To obszar, na którym dominują pola uprawne, łąki, sady, lasy (Bralczyk, 2005).

Badacze rozróżniają następujące typy wsi: wsie o dominacji indywidualnych gospodarstw rolnych, agrokompleksy, wsie położone centralnie z siedzibą urzędów gmin, wsie o charakterze rekreacyjno-turystycznym, wsie podmiejskie zamieszkałe przez osoby, które potrzeby edukacyjne i zawodowe zaspokajają w pobliskim mieście, a dom traktują jako sypialnię. Współczesna wieś przeobraża się w kierunku zmodernizowanych wiosek, zmienia się struktura społeczno-zawodowa, sposób życia, a także rośnie atrakcyjność terenów wiejskich jako miejsc do życia. Coraz częściej wsie tracą charakter rolniczy, ustępując zabudowie domów jednorodzinnych (Papież, 2007).

Badacze analizując środowisko wiejskie, wyszczególnili cztery kryteria. Pierwsze kryterium, demograficzne, odnosi się do liczby mieszkańców, którzy zamieszkują dany obszar. Nie określono precyzyjnie granic, aczkolwiek w skali światowej przyjmuje się jako górną granicę od 500 do nawet 20 000 mieszkańców. Drugie kryterium administracyjne cechuje konkretny typ władzy lokalnej. Wiejską społecznością lokalną zarządza sołtys wraz radą sołecką. w gminach wiejskich funkcję tę sprawuje wójt, a w miejsko-wiejskich burmistrz wraz z radnymi. Trzecie kryterium zatrudnienia określa, że obszar, na którym ludność utrzymuje się z pracy na roli winna nazywać się wiejską. Jednakże obecnie wsie tracą swój rolniczy charakter, a mieszkańcy nie pracują i nie utrzymują się już w głównej mierze z gospodarstw rolnych. Czwarte kryterium wieloczynnikowe najbardziej miarodajnie i operatywnie opisuje środowisko wiejskie, ponieważ bierze pod uwagę m.in. kryterium demograficzne, geograficzne, ekonomiczne, które pozwala opisać specyfikę danej miejscowości (Długosz-Kurczabowa, 2008).

W każdym środowisku społecznym jednostki tworzą różne typy relacji i zależności. Charakterystyczne dla środowisk wiejskich są zazwyczaj częstsze i ściślejsze kontakty między mieszkańcami, aniżeli w miastach. Tworzone są silne więzi społeczne, które są oparte na wspólnych potrzebach, interesach i warunkach życiowych (Olechnicki & Załęcki 2000).

Ludzie są zazwyczaj przywiązani do miejsca, w którym mieszkają. Kształtuje się tutaj tożsamość regionalna czyli silne, emocjonalne poczucie identyfikacji jednostki

z danym terytorium, krajobrazem oraz wytworami sztuki ludowej. Ważnym ruchem społecznym jest regionalizm, który definiowany jest jako pozytywna postawa wobec regionu. Nazywany jest również lokalnym patriotyzmem, gdzie głównym celem działania jest rozwój małych ojczyzn (Guziuk-Tkacz & Siegień-Matyjewicz, 2015).

Aktywność społeczna w wiejskiej organizacji społecznej

Aktywność społeczna to praca społeczna, która wykracza poza obowiązki związane z pełnieniem funkcji zawodowych i rodzinnych. Aktywna postawa obywatelska to m.in. udział w wyborach władz, sprawowanie funkcji politycznych, spontaniczne, okazjonalne, nieformalne działania na rzecz innych i najbliższego otoczenia oraz praca społeczna w organizacjach społecznych (Prokosz, 2000).

Organizacja społeczna to struktura, w której niezarobkowo pracuje grupa ludzi. Może być określana również jako związek, zrzeszenie, stowarzyszenie, towarzystwo, wspólnota, bractwo. Może prowadzić działania o charakterze oświatowo-kulturalnym, naukowym, opiekuńczo-wychowawczym, socjalnym, ekonomicznym, gospodarczym lub religijnym. Członkowie charakteryzują się czynną postawą obywatelską wobec potrzeb i problemów o charakterze zbiorowym, jak indywidualnym. Cele statutowe wynikają z potrzeb społeczności lokalnej i dążeń członków danej organizacji. Charakteryzuje się dobrowolnością, samorządnością i niezależnością od wszelkiej administracji rządowej – stąd stosuje się również określenie organizacja pozarządowa. Ma to podkreślić jej autonomiczność i odrębność. Nastawione są na realizację celów społecznych, które rozumiane są jako dobro wspólne (Pastuszka, 2017).

W społeczeństwach obywatelskich występuje mnogość i różnorodność organizacji pozarządowych, które są kierowane z woli ludu. Zrzeszają dzieci, młodzież, dorosłych, seniorów. Mogą mieć charakter lokalny, o zasięgu krajowym lub międzynarodowym. Są sformalizowane, mniej sformalizowane, męskie, kobiece, zorientowane dośrodkowo – na zaspokajanie potrzeb swoich członków i zorientowane odśrodkowo – na szersze grono odbiorców, jednofunkcyjne lub wielofunkcyjne. Realizują zasadę subsydiarności – rozwiązują problemy przy użyciu własnych sił. Delegują odpowiedzialność za społeczność na konkretne jednostki, czy grupy. Dominuje zasada współodpowiedzialności za siebie i dbanie o wspólne dobro. Są one najbliżej obywateli, rodzin, grup sąsiedzkich. Zaangażowanie społeczne wpływa na wzmacnianie spójności społecznej, współdziałanie zbiorowe i rozwiązywanie problemów społecznych. Partycypacja w życiu społecznym jest wyrazem troski o dobro wspólne lokalnych społeczności, które są charakterystyczne dla środowisk wiejskich (Winiarski, 2007).

Koła gospodyń wiejskich (KGW)

Pierwszą organizację chłopską na ziemiach polskich założył Juliusz Kraziewicz, który był działaczem oświatowym i gospodarczym, a także patriotą. Utworzył on Włościańskie Towarzystwo Rolnicze w 1862 roku w Piasecznie na Pomorzu Gdańskim. w 1866 roku w tej samej miejscowości utworzono Towarzystwo Gospodyń, które jest uważane za pierwowzór dzisiejszych kół gospodyń wiejskich. w zaborze pruskim i austriackim ruch ten prężnie się rozwijał, natomiast w rosyjskim rozpoczął dopiero po 1906 roku.

W okresie sanacyjnym tworzenie organizacji społecznych i ich działalność była przedmiotem zainteresowania ówczesnych władz. Tworzono wykazy działaczy politycznych, społecznych i osób wpływowych.

Koła gospodyń wiejskich i kółka rolnicze były rejestrowane jako stowarzyszenia na podstawie przepisów *Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 27 października 1932 roku Prawo o stowarzyszeniach*.

W okresie II wojny światowej działalność KGW została zawieszona, a działacze zaangażowali się w działalność ruchu oporu.

Po wojnie władze komunistyczne nie chciały reaktywacji ruchu. w to miejsce stworzono Związek Samopomocy Chłopskiej (ZSCh) na wszystkich szczeblach podziału administracyjnego, a nowe koła powstawały w ramach tej organizacji.

Ustawa z 8 października 1982 roku o społeczno-zawodowych organizacjach rolników zaklasyfikowała KGW do nich. Doprecyzowała, że celem kół jest obrona praw i reprezentacja interesów kobiet wiejskich i ich rodzin oraz poprawa ich sytuacji społeczno-zawodowej. Nowe koła mogły powstawać na podstawie regulaminu rejestrowanego w wojewódzkim związku rolników, kółek i organizacji rolniczych. Gospodynie głównie organizowały zabawy taneczne, szkolenia i wycieczki (Szczepańczyk, 2016).

Wejście w życie *Ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich* rozpoczęło odrodzenie tego ruchu w Polsce. Nadała ona kołom osobowość prawną i umożliwiła im samodzielne działanie we wszystkich stosunkach prawnych. Koła podlegają wpisowi do Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich, którego dokonuje Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Działają na podstawie uchwalonego przez członków statutu. Łączą w sobie zarówno cechy stowarzyszeń, jak i organizacji społeczno-zawodowych rolników. Reprezentują interesy kobiet i działają na rzecz poprawy społeczno-zawodowej mieszkańców wsi (Krawiec, 2021).

Metodologia badań własnych

Przedmiotem badań było poznanie i przedstawienie aktywności społecznej kobiety wiejskiej na przykładzie działalności przewodniczącej koła gospodyń wiejskich z powiatu tureckiego.

Główny problem badawczy to:

- Jakie są obszary, formy i rodzaje aktywności społecznej współczesnych działaczy lokalnych?

Główny problem badawczy został podzielony na problemy szczegółowe:

- Jakie obszary aktywności społecznej badani eksponują w swoich narracjach?
- Na jakim obszarze aktywności społecznej skupiają się badani działacze?
- Jakie są potrzeby lokalnej społeczności, w której funkcjonują społecznicy?
- Jakie są motywy podejmowania aktywności społecznej przez badanych liderów?
- Jaka jest organizacja pracy badanych?
- Jakich zadań podejmują się działacze?
- W jakich warunkach pracują aktywiści?
- Z kim współpracują badani? z jakimi podmiotami, osobami?
- Jakie są miejsca, przestrzenie, które sprzyjają aktywizacji społeczności lokalnej?
- Jakie metody są stosowane do aktywizacji dzieci, osób dorosłych, seniorów?
- Jakie trudności napotyka społecznicy podczas swojej pracy?
- Jaka jest subiektywna ocena doświadczeń działaczy?

W swoich badaniach zastosowałam metodę autobiograficznego wywiadu narracyjnego, która została opracowana przez Fritza Schützego i która stanowi spójną metodologiczno-analityczną całość (Kaźmierska & Waniek, 2020). To propozycja, która bazuje na określonych założeniach teoretycznych, wskazując badaczowi określony tok postępowania badawczego (Kos, 2013). Jej celem jest uzyskanie dostępu do życia społecznego poprzez biografie ludzi, które wypełnione są subiektywnymi przeżyciami i znaczeniami na temat określonych wydarzeń (Kohli, 2012).

Schütze rozróżnił trzy formy narracji: kompletną inaczej pełną, która dotyczy całego życia badanej osoby; tematyczną inaczej nazywaną fragmentaryczną, która dotyczy wybranych kwestii z życiorysu wybranego człowieka; redagowaną czyli narrację kompletną lub tematyczno-ubogaconą komentarzami i wyjaśnieniami innej osoby, najczęściej badacza-biografa przedstawioną w formie przypisów. Polega ona na porządkowaniu zdarzeń i doświadczeń jednostki oraz na nadawaniu im konkretnych znaczeń (Kubinowski, 2010). Oprócz opisu sytuacji narracje zawierają również interpretacje, myśli i emocje, a badany wyraża zrozumienie własnej sytuacji w toku zdarzeń (Kos, 2013). w mojej pracy badawczej mamy do czynienia z narracją tematyczną, która skupia się na fragmencie życia społecznika, a dokładniej na jego aktywności społecznej.

Według F. Schütze'go procesualność ludzkiej biografii ujawnia się w strukturach procesowych takich jak: instytucjonalne wzorce zachowań, trajektorie, biograficzne schematy działania i przemiany biograficzne. Wzorce instytucjonalne mają miejsce, gdy jednostka zorientowana jest na realizację normatywnych oczekiwań instytucjonalnych czyli na realizację określonych celów i zadań. To one w głównej mierze orientują

przebieg życia człowieka, a co za tym idzie opowiadanej historii. Biograficzne schematy działania to intencjonalnie zaplanowane przez jednostkę plany, cele, zamiary, które są przez nią skrupulatnie realizowane w ciągu życia. Trajektoria ma miejsce, kiedy osoba poddana jest okolicznościom niezależnym od niej samej, na które nie ma wpływu, podczas których doznaje, doświadcza cierpienia. Jednostka stawiana jest w nowej, nieznannej sytuacji, do której musi wypracować nowe schematy działania. Biograficzne metamorfozy to nieoczekiwana, pozytywna zmiana, która diametralnie wpływa na życie człowieka, poprzez zaistnienie niezaplanowanych okoliczności (Kaźmierska, 2016).

Podczas analizy materiału rozpoznawałam kolejno elementy działalności przewodniczącej KGW, dzięki czemu opracowałam trajektorię aktywności społecznej osoby badanej.

Początek aktywności „od zerówki do ósmej klasy, co roku w komitecie”

Narratorka swoją opowieść o aktywności społecznej rozpoczęła od stwierdzenia, że angażowała się w życie społeczności szkolnej swoich dzieci „od zerówki do ósmej klasy, co roku w komitecie”. Według Komunikatu z badań pt. *Aktywność w organizacjach obywatelskich z 2022 roku* (Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej, 2022), co dziesiąty Polak (9,8%) działa aktywnie na rzecz komitetu rodzicielskiego, rady rodziców, fundacji szkolnej lub uczelnianej bądź też innej organizacji działającej na rzecz szkolnictwa i oświaty. Praca w organizacjach działających na rzecz szkolnictwa i oświaty plasuje się na trzecim miejscu, jeżeli chodzi o przynależność i działanie Polaków. Wskazuje to na zainteresowanie i zaangażowanie rodziców w proces edukacji ich pociech. Badana również się w niego angażuje „kiedy dzieci poszły do szkoły i myślisz sobie, wraz z innymi mamami trzeba grać do jednej bramki, bo chodzi o dobro naszych dzieci.”

Tożsamość regionalna „Kocham moją wioskę, kocham miejsce, w którym żyję.”

Działaczka mieszka w miejscowości, w której się wychowała. Powróciła do wspomnień, kiedy to na kilka lat opuściła to miejsce, będąc nastolatką, po rozstaniu rodziców. Wróciła tutaj, by tworzyć azyl dla swojej rodziny.

Więc wróciłam tutaj do domu do (...), gdy miałam 22 lata i tak... zawsze to było moje miejsce na ziemi. Absolutnie. Czułam się taka odpowiedzialna też za to miejsce w sensie szczęścia, które mi dawało, gdy moja rodzina się tutaj rodziła, rozkwitała.

Badana wielokrotnie w swoich wypowiedziach podkreślała swoją tożsamość regionalną „Tutaj na mojej wiosce, bo kocham moją wioskę, kocham miejsce, w którym żyję.”. Wpływa ona na poziom jej zaangażowania społecznego w sprawy jej małej ojczyzny „chcę mieć wpływ na to, co się dzieje wokół mnie”

Powstanie koła i objęcie funkcji przewodniczącej „więc jak powstał pomysł zawiązania się tego koła, też chciałam brać w tym udział”

Badana wspomniała, że jej mama była kiedyś przewodniczącą koła gospodyń wiejskich, które funkcjonowało w ramach kółek rolniczych. Żartobliwie stwierdziła, że tę tradycję rodzinną otrzymała w posagu. Niemniej zdolności liderские i przywódcze mogła odziedziczyć właśnie po rodzicach.

Inicjatywa założenia koła gospodyń wiejskich została zapoczątkowana w grudniu 2018 roku przez prezesa ochotniczej straży pożarnej, działającej również w tej miejscowości.

Kiedy mieszkańcy podjęli się tego przedsięwzięcia, ona również zaangażowała się w nie „więc jak powstał pomysł zawiązania się tego koła, też chciałam brać w tym udział” Weszła w skład komitetu założycielskiego i złożyła wniosek do Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa o utworzenie koła. Następnie wybrano zarząd, na czele którego stanęła badana i zaczęła pełnić funkcję przewodniczącej.

Było to jedno z pierwszych kół w powiecie tureckim, które powstało po wejściu w życie *Ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich* (Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, 2018). Główną motywacją do założenia go była możliwość uzyskania pomocy finansowej „i jeśli dobrze, dobrze mi się wydaje to właściwie w tydzień załatwiłam wszystko.”. „Chodziło też o to, żeby załatwić to szybko, bo była jeszcze szansa na pozyskanie tych środków.”. Wsparcie finansowe dla kół jest zwiększeniem możliwości działania tej wiejskiej organizacji pozarządowej, bo dzięki niemu może realizować swoje cele statutowe.

Według danych z marca 2024 roku z Krajowego Rejestru Kół Gospodyń Wiejskich w województwie wielkopolskim zarejestrowanych jest 1930 kół (Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, b.d.). Na 35 powiatów w Wielkopolsce, średnia ilość kół to 55. w powiecie tureckim natomiast funkcjonują 103 koła, co wskazuje na wzmoczoną aktywność kół gospodyń wiejskich na obszarze powiatu tureckiego.

Samorozwój „Jestem ciekawa życia, lubię się rozwijać”

Objęcie funkcji przewodniczącej koła gospodyń wiejskich i wypełnianie obowiązków z tego wynikających było dla badanej okazją do zdobywania nowej wiedzy,

umiejętności, kompetencji. Podczas wywiadu nie zdradziła swojego wykształcenia, jednakże podzieliła się swoimi planami, że w przyszłości chciałaby się dokształcić – „Jestem ciekawa życia, lubię się rozwijać. Chyba pójdę do szkoły jeszcze.”

Andragogika samokształcenia wskazuje na to, że proces edukacji dorosłych to świadoma decyzja, która ma sprzyjać rozwojowi zawodowemu i społecznemu jednostki. Rozwój i dostępność nauki, potrzeba doskonalenia, wzrost aspiracji edukacyjnych i wymagań społecznych wpływają na rozpoczęcie samokształcenia. Wynika to z konieczności szybkiego przyswojenia nowej wiedzy, nadążania za rozwojem nauki, techniki i sztuki oraz przyswajania umiejętności i nawyków, które wpływają później na sukcesy indywidualne i zbiorowe (Turos, 2004). Narratorka ma świadomość tego, że kształcąc się i szkoląc, przynosi pozytywny wpływ na organizację, którą zarządza.

Ponadto praca społeczna działaczki podniosła jej samoocenę i poczucie własnej wartości. Ma świadomość swojej sprawczości, decyzyjności i wpływu – „Nie ma takich drzwi, których nie można otworzyć. Nie ma. Ta blokada siedzi raczej w naszej głowie. Ale koło dało mi też taką odwagę.”

Zaangażowana przewodnicząca – „I jako ten społecznik angażuję się we wszystko, co jest możliwe.”

Jest aktywną przewodniczącą, która stara się wykorzystywać różne szanse i możliwości dla członków swojego koła – „I jako ten społecznik angażuję się we wszystko, co jest możliwe. Naprawdę.” Jest ciekawa, szuka informacji o konkursach, wydarzeniach, w których mogliby wziąć udział – „Zaczęła się ta przygoda. Uwielbiam szperać w internecie. Szukać dla nich wyzwania.”. Angażuje się we wiele inicjatyw, poświęcając na to swój wolny czas – „To jest ciągła gonitwa, żeby zdążyć (śmiech). Znaczący, myślę, że ja, ja, jakoś tak mało odmawiam.”

Jej koło wielokrotnie brało udział we wielu konkursach kulinarnych i rękodzielniczych na szczeblu gminnym, powiatowym, wojewódzkim i ogólnopolskim. Tego typu inicjatywy są okazją do odkrycia talentów poszczególnych członków, ale również do pielęgnacji i rozwijania różnych pasji. Wielokrotnie odnosili sukcesy i otrzymywały nagrody, bazując na swojej wiedzy i umiejętnościach. Kolejne wyróżnienia są dla nich motorem do dalszego działania.

Lubię być z nimi. i je tak właśnie motywować, tak jak już właśnie mówiłam. i lubię, kiedy jest tego efekt. Ale ja zawsze powtarzam, że wygrywasz zawsze, gdy próbujesz. To, czy staniesz na podium, to jest dla mnie taka sprawa drugorzędna. Bo ważne, że jeżeli stratujesz gdzieś. i tak widzę, że im też coraz bardziej sprawia to przyjemność. i one też chcą wyjść z tego domu.

Przez to, że członkinie koła to jej bliskie koleżanki i sąsiadki czuła się odpowiedzialna zarówno za organizację, jak i za nie. „Czuję się odpowiedzialna. Naprawdę. Ja to

traktuję jako taką rodzinę, za którą jesteś odpowiedzialna.” „Czuję się odpowiedzialna naprawdę za każdą osobę tam.”

To ona jest inicjatorem różnych działań i napędza członkinie do włączenia się w działania. Wysnuwa refleksję, że gdyby nie jej motywacja, to one same nie wyszłyby z inicjatywą.

Rodzina jest najważniejsza – „Rodzina jest dla mnie najświętszą sprawą. Po prostu najważniejszą.”

Narratorka jest od około 20 lat żoną. Razem z mężem posiada gospodarstwo rolne, sama prowadzi sklep, a małżonek jest stolarzem. Mają trójkę dzieci: syna i dwie córki. Wielokrotnie powtarzała, że najważniejsza jest dla niej jej rodzina.

Najważniejsza rola życia to rola mamy i żony. To jest absolutnie... Żeby była jasność, to nie jest zawsze idealnie. Ale to jest najważniejsza rola, jaką mogłam w życiu mieć. Jestem absolutnie wdzięczna za trójkę moich wspaniałych, kochanych, dostarczających mi masę wrażeń dzieci. i jestem tak dumna, że mam tak dobrego i pracowitego męża. i to chyba jak się jest tutaj tak spełnionym w rodzinie, gdzie może być biednie, ale przez to tak bogato, bo masz ten spokój.

Wspominała swoją prababcię, która była dla niej wzorem i autorytetem. Wpoila jej szacunek i oddanie do rodziny, a także wartości i zasady związane z religią. Jako przykład podaje wypełnianie katolickiego obowiązku, jakim jest niedzielne uczestnictwo w Mszy Świętej – „Może jestem też silna po mojej prababci, która żyła też 101 lat. Tyle lat bez nóg. Przeżyła wojnę. i nigdy nie narzekała. i to właściwie tamta babcia nauczyła mnie modlitw i o tym szacunku.”

Rodzina popiera jej działalność społeczną i wspiera, wielokrotnie angażując się w różne inicjatywy. Na przykład jedna z jej córek malowała twarze dzieciom na festynie, a mąż zrobił stół na licytację na jarmark charytatywny. Jeżeli jest organizowane jakieś wydarzenie to angażuje się cała rodzina. Poprzez uczestnictwo w tych akcjach i pomocy innym, jej dzieci uczą się wrażliwości i empatii. Jej działania spotykają się z dumą i aprobatą w rodzinie. „Duma naszych mam, naszych teściowych, kiedy przychodzą.” „Kiedy mój syn, już dorosły, przysłał mi smsa nawet wczoraj, bo córka wysłała mu ostatni artykuł z „Echo Turku”. «Jestem z Ciebie taki dumny. Jesteś taka dobra»”. Wzmocnienia od najbliższych są dla niej motywacją do dalszej działalności.

Ze wzruszeniem opowiadała o pracy domowej jednej z córek, która za zadanie miała opisać swoją mamę – „Moja mama bardzo dużo rozmawia z ludźmi i długo. Ale nikomu to nie przeszkadza, bo wszyscy lubią ją słuchać.” „I taka właśnie jestem. Lubię ludzi. Lubię z nimi rozmawiać.” Dzieci, tak, jak mama są otwarte, koleżeńskie i towarzyskie „I chyba to właśnie mają to ode mnie, że do ludzi, do ludzi, do ludzi.”

Sąsiedztwo, które może na siebie liczyć – „Także wiesz, że gdyby się coś działo, to są ludzie, którzy właśnie dzięki temu, że nie jesteśmy dobie obcy, zawsze pójdą za Tobą.”

Z ustawy o kołach gospodyń wiejskich wynika, że organizacje te są zobowiązane do zorganizowania jednego zebrania sprawozdawczego w roku. Jednakże, jak wspomina badana, tych spotkań odbywa się więcej, ze względu na mnogość inicjatyw, w których jej koło bierze udział. Ma świadomość, że dla członków KGW, a w szczególności dla osób samotnych i starszych, takie spotkanie w remizie jest rozrywką, uatrakcyjnieniem wolnego czasu, a także ucieczką od problemów, z jakimi borykają się kobiety na wsi na co dzień. „Więc często takie spotkanie to też taka odskocznia, żeby naprawdę na chwilkę zapomnieć i zrobić coś absolutnie dla siebie, dla siebie. Choćby to miała być rozmowa z sąsiadką.” Zwraca uwagę na to, że prywatnie są to sąsiadki, koleżanki, z którymi warto pielęgnować relacje, a samo spotkanie jest do tego doskonałą okazją.

Albo mają ochotę przyjąć na tę herbatę wypić, posiedzieć i pogadać.

Tutaj się nie czuje takiego statusu społecznego, tylko po prostu taką równość. No a tą równość i tę integrację zdobywa się przez te spotkania, tak. Więc cieszę się, że rozkwitają.

Nie wiem, banalnie teraz przed świętami robiłyśmy takie stroiki bożonarodzeniowe (...) Naprawdę widzisz ten zachwyty i te kilka godzin, bo chyba siedziałyśmy ze trzy godziny, pijemy kawę i taka beztroska, nie. Odrywasz się absolutnie od tego, co się dzieje wokół. Yyy... lubię być z nimi. i je tak właśnie motywować, tak jak już właśnie mówiłam.

Wróciła wspomnieniami do traumatycznego wydarzenia, które pokazało jedność społeczną. Podczas żniw zapaliła się prasa. Pożar szybko rozprzestrzenił się po polach, na których było jeszcze nieskosizone zboże. Wszyscy mieszkańcy zmobilizowali się, by ratować płody rolne, a także domostwa, które były w pobliżu. Dzieci, młodzież, dorosłości i seniorzy wykazali się heroiczną walką.

I pole stanęło w ogniu. Jego. Nasze zboże jeszcze nie było wykombajnowane i tak naprawdę, nim pojawiła się straż... Mam gęsią skórę... Cała wioska, cała wioska... Mój mąż tam ciągnikiem próbował uratować nasze plony... Ale cała wioska, koparkami, ciągnikami... (...). Widzę moje córki i córki sąsiadów, które noszą we wiaderkach wodę (...). Zapłakane, zakurzone, a wszyscy łapali, co tylko mogli, żeby ratować jego pole, nasze pole, nasz dom może też, bo to przecież blisko.

Trudne wydarzenia, przeżycia, problemy scementowały tę społeczność lokalną. Wspólna walka z żywiołem może być metaforą przewyciężania przeciwności losu. Wszyscy mieszkańcy mogą liczyć na swoją pomoc. „Także wiesz, że gdyby się coś działo, to są ludzie, którzy właśnie dzięki temu, że nie jesteśmy dobie obcy, zawsze pójdą za Tobą. i to jest takie sympatyczne, że czujesz taką jedność między tymi ludźmi.”

Kobieta wyjątkowa, kobieta gospodarna – „Kobieta wiejska brzmi dumnie.”

Sytuacja kobiet na wsi różni się od sytuacji kobiet w mieście. Szanse i możliwości na rozwój są zróżnicowane. Tradycyjne podejście do rodziny narzuca jej określone role – żony, matki, strażniczki ogniska domowego. Jednakże coraz częściej ambicje, indywidualne marzenia i plany wpływają na aktywność zawodową, ale i społeczną kobiet. Badana wysnuwa refleksję na temat kobiet wiejskich, które tak zarządzają swoim czasem, że potrafią pogodzić obowiązki rodzinne, zawodowe, a także te związane z gospodarstwem rolnym, ogródkiem i relacjami koleżeńskimi – „Tak w tym biegu, pędzie, nie ma czasu. Ja wiem, jak ja pracuję. Jestem w pracy od 9:00 do 17:00. i tak... później jakieś zajęcia, gospodarstwo, mamy zwierzęta. Ale kocham też być panią rolnik.”, „Dzisiaj jest plan na ogródek.”.

Stwierdza, że charakteryzuje je ciekawość świata, wyznaczanie sobie celów i dążenie do nich. „Kobiety wiejskie są bardzo chłonne życia. Jesteśmy odczytane. Uwielbiamy poznawać świat, naszą bliższą i dalszą okolicę, kulturę. i naprawdę jesteśmy chłonne, chłonne tego życia.”. Dbają o swoją małą ojczyznę, najbliższych, rodzinę, ale są również otwarte na poznawanie nowości, zwiedzanie. Chętnie wyjeżdżają, a każdą wycieczkę, wyjazd na konkurs, wydarzenie traktują jako inspirację i naukę, którą mogą wykorzystać w dalszych działaniach. Jednakże traktują to jako obcą przestrzeń, w której są tylko gościem. To miejsce, w którym żyją i działają jest ich docelowym miejscem działania. „Więc czasem dobrze złapać tak tego innego, wielkiego świata. Ale to jest moje miejsce. Ja tutaj już będę zawsze.”.

Subiektywna ocena swojej osoby „Ja chyba od zawsze byłam taka bardzo uczulona na to, co się dzieje wokół, wokół mnie”

Narratorka stwierdziła, że jest wrażliwą i empatyczną osobą. „Za dużo płaczę”. Jej historie bogate były w emocje, które wyrażała poprzez głośny śmiech, łzy, na jej skórze pojawiała się tzw. „gęsia skórka”.

Nie jest obojętna na ludzką krzywdę i problemy. Szuka możliwości rozwiązania ich, wykorzystując swoje możliwości, swojej rodziny i koła. Była inicjatorką i współorganizatorką gminnego charytatywnego jarmarku świątecznego, w którym wzięły udział sołectwa, organizacje pozarządowe i mieszkańcy gminy. Zebrane w ten sposób środki pieniężne zostały przekazane osobom chorym i niepełnosprawnym. Wiosną zorganizowała również z innymi kołami charytatywny piknik, a pieniądze zebrane w ramach zbiórki publicznej przeznaczone zostały na dzieci autystyczne, które są pod opieką fundacji funkcjonującej w jej gminie. Czynnie angażowała się również w coroczną Wielką Orkiestrę Świątecznej Pomocy. Przyjmuje postawę altruistyczną i pomaga innym w potrzebie „Ja chyba od zawsze byłam taka bardzo uczulona na to, co

się dzieje wokół, wokół mnie.”. Wypowiedź ta to swoiste podsumowanie aktywności społecznej działaczki.

Zakończenie

Rozwój społeczeństwa obywatelskiego odbywa się na poziomie mikro czyli lokalnym. To tutaj istnieje najwięcej szans na kształtowanie zachowań prospołecznych, aktywność formalną, nieformalną, działania spontaniczne, organizowanie różnych wydarzeń, realizowanie inicjatyw, dzięki którym tworzą się więzi społeczne, a także buduje się zaufanie społeczne liderów.

Aktywności społecznej można się nauczyć poprzez stopniowe wdrażanie do określonych zadań. Należy kreować postawy altruistyczne w kontaktach bezpośrednich, a także wypełniać obowiązki względem danej społeczności. Jednostki uczą się w grupie pełnienia ról społecznych, wartości, wzorów i norm zachowań.

We wiejskim środowisku lokalnym niewątpliwie kształtuje się postawy prospołeczne i stwarza możliwości rozwoju dla aktywnych jednostek – społeczników, liderów, działaczy lokalnych m.in. poprzez działalność w formalnych organizacjach pozarządowych. *Ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich* wpłynęła na ożywiony ruch społeczny na wsiach, dzięki czemu wciąż tworzone są nowe koła, w których działają i realizują się kobiety wiejskie.

Przykładem takiej aktywistki jest badana z powiatu tureckiego, która oprócz funkcji przewodniczącej, pełni rolę żony, matki, strażniczki domowego ogniska, rolniczki, przedsiębiorczyni. Działaczka jest spełniona życiowo, zawodowo i społecznie, a koło jest dla niej przestrzenią do samorozwoju. Ponadto jest animatorką swojej społeczności, która organizuje różne wydarzenia dla mieszkańców swojej wsi – spotkania, festyny, warsztaty, konkursy, wyjazdy.

Współczesne koła gospodyń wiejskich to nowoczesne organizacje, które stawiają na aktywność, przedsiębiorczość i skuteczność. Kobiety tworzą niezwykle rodzaj wspólnoty, która buduje ich tożsamość. Działają na rzecz społeczności lokalnej, kultywują tradycję regionu, tworzą przestrzeń do rozwijania własnych zainteresowań, samodoskonalenia i samorealizacji, skupiając się na aktywnościach kulinarnych, rękodzielniczych, muzycznych, edukacyjnych oraz charytatywnych.

BIBLIOGRAFIA

- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (b.d.). *Krajowy Rejestr Kół Gospodyń Wiejskich*. ARiMR. <https://krkgw.arimr.gov.pl/>
- Bralczyk, J. (2005). *Słownik 100 tysięcy potrzebnych słów*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Długosz-Kurczabowa, K. (2008). *Wielki słownik etymologiczno-historyczny języka polskiego*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Guziuk-Tkacz, A., & Siegień-Matyjewicz A. J., (2015). *Leksykon pedagogiki międzykulturowej i etnopedagogiki*. Wydawnictwo Akademickie Żak.

- Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej. (2022). *Komunikat z badań nr 41/2022 Aktywność w organizacjach obywatelskich*.
https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2022/K_041_22.PDF
- Kaźmierska, K. (2016). Wywiad narracyjny – technika i pojęcia analityczne. w R. Dopierała, & K. Waniek (Red.), *Biografia i wojna. Metoda biograficzna w badaniu procesów społecznych* (ss. 69-70). Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Kaźmierska, K., & Waniek, K. (2020). *Autobiograficzny wywiad narracyjny. Metoda – technika – analiza*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Kohli, M. (2012). Biografia: relacja, tekst, metoda. w K. Kaźmierska (Red.), *Metoda biograficzna w socjologii*, (s. 125-137). Zakład Wydawniczy Nomos.
- Kos, E. (2013). Wywiad narracyjny jako metoda badań empirycznych. w D. Urbaniak-Zajac, & E. Kos (Red.), *Badania jakościowe w pedagogice*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Krawiec, G. (2021). *Ustawa o kołach gospodyń wiejskich. Komentarz*. Wydawnictwo C.H. Beck.
- Kubinowski, D. (2010). *Jakościowe badania pedagogiczne. Filozofia, metodyka, ewaluacja*. Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Skłodowskiej- Curie.
- Olechnicki, K., & Załęcki, P. (2000). *Słownik socjologiczny*. Wydawnictwo Graffiti BC.
- Papież, J. (2007). Środowisko wiejskie. w T. Pilch (Red.), *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku Tom VI* (ss. 426-427). Wydawnictwo Akademickie Żak.
- Pastuszka, S. (2017). Aktywność społeczna kobiet w województwie świętokrzyskim. w A. Kołomycew, & A. Pięta-Szawara (Red.), *Obszary aktywności kobiet. Wybrane aspekty filozoficzne, społeczne, polityczne*, (ss. 142-143). Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Prokosz, M. (2000). *Aktywność społeczna młodzieży szkół średnich w środowisku wielkomiejskim*. Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Sejm Rzeczypospolitej Polskiej. (2018, listopad). *Ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich*. (Dz.U. 2018 poz. 2212). <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180002212>
- Sobol, E. (2005). *Słownik języka polskiego PWN*. Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Szczeptańczyk, J. (2016). *Ocalić od zapomnienia*. Stowarzyszenie Gmina Bodzentyn – Nasza Mała Ojczyzna.
- Turoś, L. (2004). *Andragogika ogólna. III wydanie rozszerzone*. Wydawnictwo Drukarnia J.J. Maciejewscy-Przasnysz.
- Winiarski, M. (2007). Organizacje społeczne. w T. Pilch (Red.), *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku Tom VI*, (ss. 906-907). Wydawnictwo Akademickie Żak.